Tartu ülikoolis loodusteadust, eriti geoloogiat, lõpetades kandidaadina. Töötas 1917/18 veel ülikooli juures oma erialal (noor. assistendi k. t.-na) ja uuris 1918. a. suvel ühes A. Audovaga (vt.) Pühajärve, mille viljana ilmub 1923 »Andmed Pühajärve uurimisest« I (füüsiline ja botaaniline kirjeldus). — 1918. a. lõpul on B. keskkooli-õpetaja Põltsamaal, Tartu vabastamise järel korraldas geoloogia-instituuti ülikoolis ja saadeti 1919 ülikooli stipendiaadina Londoni, omandas seal a. 1921 oma väitekirja *„The Kuckers stage"* põhjal filosoofia doktori astme Londoni ülikooli juures ja a. 1922 *Imperial College'i* diplomi. Habiliteeris Tartu ülikooli juures s. a. ja valitakse geoloogia-dotsendiks. Veel s. a. määratakse geoloogia-instituudi juhatajaks ja 1924 erakorraliseks professoriks. B. suri 22. VI 1925. — Väitekirjas, paaris inglise eriajakirjas ilmunud vähemas töös uute käsijalgsete ja sammalloomade üle, uutes andmetes Kukruse lademe üle (*Acta et Comm. Univ. Dorp.* A. VI, 1924, I), 1924 ilmunud »Devon Irboska ümbruses« pakub B. silmapaistva kogu uut meie kodumaa geoloogia alal, püüdes selle uurimist tõsta ajakõrgusele. Peale puht-teaduslikkude teoste kirjutanud paar vähemat rahvalikku brošüüri ja »Ajaloolise geoloogia õpperaamatu« keskkoolidele.

Tartu Ülik. Geoloogia-Inst. toimet. nr. 4 (1926). *A. L.*

BENJAMIN, Riia õigeusu piiskopp 1870—74. Tema määramine sellele kohale toimus kokkukõlas Vene riigivõimu senise ägedaja sirgjoonelise õigeusu levitamise politika pidurdamisega Baltimail, mida hakati ajutiselt teostama 60-date aa. keskpaigu. B. oli tegev, et pehmendada seniseid teravaid vahekordi kreeka-katoliku ja ev.-luteri usu vahel.

(Buchholtz), Deutsch-protestantische Kämpfe in den Baltischen Provinzen Russlands (1888), lk. 345; Бѣляевъ, Судьбы православія в Прибалт. краѣ (1901), lk. 176. *H. Kr.*

BERG, Jakob Georg v., sünd. 12. X 1760, surn. 28. V 1844, Eestimaa talurahva vabastamise tähtsaim tegelane, õppis aa. 1779—81 õigusteadust Göttingeni ülikoolis, kus juba tol ajal läheda ühenduse tõttu Inglismaaga Adam Smithi ideed olid jõudnud pinda leida, tutvus a. 1781—82 Šveitsis reisides isiklikult Lavateri, Pestalozzi ja Iseliniga ja tõi nende filantroopilised ideed kodumaale kaasa. Aa. 1783—87 oli B. Eestimaa rüütelkonna teiseks ja aa. 1787—91 esimeseks sekretäriks, 1783—90 asevalitsus-aegse tsiviilkohtukoja ja a. 1793 peale Eestimaa ülemmaakohtu tsiviildepartemangu assessoriks. Eestimaa rüütelkonna peamehena 1800—03 ja 1812—15 osutus B. erakordselt selgepealiseks ja kohanemisvõimeliseks politikameheks. Et Aleksander I-se valitsuse algusel algatust reformideks mitte lasta vene valitsuse kätte minna, millist hädaohtu B. õieti aimas, tegi ta 1802. a. suvel Eestimaa maapäeval ettepaneku välja töötada regulatiivi, mis kindlaks määraks härra ja tema talupoegade suhted, juhatas selleks otstarbeks valitud komisjoni töid ja nõutas, tänu oma sidemeile Peterburis, keisrilt nõusoleku, et iga mõisnik ise oma talupojile regulatiivi välja kuulutab, nii et viimased arvaksid selle vabatahtlikult mõisniku poolt kingitud olevat. Reskriptis B.-ile kinnitab keiser 25. IX 1802 regulatiivi, mis 1803. a. alul mõisnikkude poolt talupojile teada antakse (n. n. »Igga üks« regulatiivi sissejuhatuse algsõnade järgi, vt. art. Aleksander I). Eestimaa mõisnikkude reformisõbralikkusest rõõmustatud keiser kinnitab nüüd 15. X 1802. a. Eestimaa mõisnikkude krediitkassa põhikirja, mille üle B. 1800. a. peale oli valitsusega asjata läbirääkimisi pidanud, aadli poolt soovitatud kujul. Krediitkassa saab aadli enda poolt juhitavaks keskvalitsusest sõltumatuks asutuseks, mille asukoht Tallinnas, kuna riik omalt poolt sellele pikaajalist laenu annab. Uus laenuasutus, mis 1803. a. B.-i energilisel juhatusel hakkab teotsema, päästab vaesenenud Eestimaa mõisnikud pankroti hädaohust ja saab tähtsaks teguriks maa tulunduslikus elus. Ka talupoegade isiklikul vabastamisel mängis B. väljapaistvat osa. Ta algatas a. 1810 isikliku vabastamise mõtet, mõjutas endise Eesti kindralkuberneri prints Georg von Oldenburgi kaudu keiser Aleksandrit vastavas mõttes ja võttis osa uue talurahva-seaduse eelnõu väljatöötamiseks määratud komisjoni tööst. Lõpuks tekkisid B.-il äkilise ilma maata vabastamise otstarbekohasuse suhtes siiski kahtlused. Ta leidis, et talupoegi tuleb aja jooksul kasvatada vabadusele, ja tegi a. 1814 maapäeval ettepaneku, et vabastataks pärisorjusest ainult need, kes sünnivad keiser Aleksandri välismaalt tagasituleku päevast arvates. Ettepanek võeti maapäeva poolt vastu, kuid hoolimata kõigist mõjuavaldusist ei läinud B.-il korda seda keskvalitsuse juures läbi viia. Aa. 1814—21 oli B. maanõunikuks, pidi a. 1821 pankrottijäämise pärast rüütelkonna teenistusest lõplikult lahkuma ja heideti tema rahaasjus ettetulnud väärnähtuste pärast aadlimatriklist välja. Viimsed eluaastad veetis B. Vene valitsuse teenistuses Tallinnas ja Riias ja suri ligi 60-aastase avaliku tegevuse järel vaese mehena.

Inl. 1844, nr. 43, 677—82, 1845, nr. 17, 273—76; Fr. Bienemann, Ein estländ. Staatsmann, B. M. N. F., 6., 1875 (ka eraraamatuna 1875); A. v. Gernet,